

Osídlení Tachovska po roce 1945

(Úvodem do etnografické problematiky)

MILOŠ O. RŮŽIČKA
společenskovědní úsek OM Tachov

Jiná situace vznikla na Tachovsku, které sousedí s novoosídlenými regiony (mezi jinými i Horšovotýnskem) a jež osídlovali jednotlivci a skupiny ze vzdálenějších oblastí Čech, z Klatovska, Buškovicka, Humpolecka, Ledče nad Sázavou, reemigranti ze SSSR, Polska (tzv. exulanti), dále Slováci, Ukrajinci z Rumunska, Maďaři a Rómové. K této etnické pestrosti je třeba přičíst i neodsunuté Němce, tj. antifasisty, kvalifikované specialisty a ty, kteří žili ve smíšeném manželství s Čechy. Přišli též emigranti z Francie, Belgie, Rakouska a Německa. „Osvobozené Tachovsko přijalo je všechny ochotně a rádo a dalo jim možnost vybudovat si zde nový domov.“ [5]

[2] Statistická ročenka ČSSR 1967, Praha 1967, s. 103.

[3] Iva Heroldová, K otázce integrace různorodých skupin osídlenců na Tachovsku. In: Přeměny lidových tradic v současnosti I., c. d., s. 171.

[4] Kromě Domáštůvkých osídlili Horšovotýnsko osídlenci ze sousedního Staňkovska, Klatovska, dále volynští Češi a sporadicky Slováci [Mora sv. Vítězslava]. Tento fakt dostal své vyjádření i při poslední úpravě samosprávného dělení Čech, kdy se Horšovotýnsko stalo součástí domálického okresu.

[5] In: 530 let husitského vítězství, Tachov 1957, s. 9.

Při osídlování podporovalo se hromadné usazování regionálních, reemigrant-
ských a národnostních skupin. [15] Napomáhalo se tím osídlencům trvaleji se
sžít s novým prostředím i snížit procento další migrace, neboť příbuzenské a
přátelské svazky pomáhaly kolonistům setrvat v nově osídleném kraji. Dodnes
máme na Tachovsku vesnice, v nichž převažují volynští Češi (Studánka,
Benešovice, Svobodka, Staré Sedlo), rumunští Ukrajinci (Obora, Milíře, Lesná),
reemigranti z Polska (Černošín, Lestkov) atd.

Příspěvek k osídlování Tachovska po roce 1945

HELENA NOSKOVÁ,
ČEF CSAV, Praha

Stručný nástin osídlování tachovského okresu po roce 1945 a poznámky k jeho národnostní problematice jsou psány na základě doposud neukončeného terénního etnografického výzkumu, započatého v minulém roce. Na terénním výzkumu se podílí kromě ČEF CSAV i katedra etnografie a folkloristiky FFUK v Praze. Z pracovníků a studentů těchto dvou institucí se vytvořil malý tým, jehož členky jsou aspirantka oddělení etnických procesů a studentky 4. ročníku katedry etnografie. Tým pracuje pod odborným vedením vědeckých pracovníků obou institucí.

★

Vollila jsem druhý způsob, vzhledem k dosud nedostatečně zpracovaným archivním pramenům. Číslo osídlenecských skupin nelze přesně stanovit, protože příslušníci různých osídlenecských skupin jsou zahrnuti pod českou nebo slovenskou národnost, což jsou např. volyňští Češi, slovenští reemigranti z Rumunska, čeští repatrianti z Polska a týká se to též některých skupin ukrajinsko-rusínských. V současné době žijí na území tachovského okresu osídlenecské skupiny české národnosti z vnitrozemí, slovenské skupiny ze Slovenska (východní a jižní Slovensko), malé procento národnosti ukrajinsko-rusínské, německé, polské a maďarské.^[2] Úvňití těchto uvedených národností lze vydělit při etnografickém výzkumu ještě několik dalších skupin, které jsou charakteristické určitými specifickými rysy, typickými pro oblast, z které reemigrovaly. Tyto rysy je zřetelněji vydělovaly z rámce ostatních osídleneců české a slovenské národnosti.^[3] Podobná situace je i u skupin národnosti ukrajinsko-rusínské.

K samotnému rozdělení uvedených skupin lze uvést následující údaje, získané jak studiem statistických materiálů, archivních pramenů, tak i samotným terénním výzkumem.

Slováci ze Slovenska, hlásící se k národnosti slovenské, nevytvářejí v rámci tachovského okresu enklávy a diaspory. Jednotlivci a rodiny žijí rozptýleně ve městech a vesnicích celého okresu. Převážnou měrou se jedná o slovenské obyvatelstvo z východního a jižního Slovenska, ostatní slovenské oblasti jsou zastoupené pouze nepatrně. Větší procentuální počty Slováků žijí ve větších obcích a městech, což je dáno též upřednostněním práce v průmyslu a ve službách před zemědělstvím a prací v lese.^[4] Výjimku tvoří Michalovy Hory s osadami, které jsou osídleny slovenskými rodinami původem z východního Slovenska.^[5] Obdobná situace je na Bezručicku, kde je výskyt slovenských rodin z jižního Slovenska větší než v ostatním regionu.

Slováci ze Slovenska vykazují větší migraci než ostatní osídlenecské skupiny.^[6] Na základě rozptýlené formy osídlení uzavírají ve velké většině smíšená manželství s českými partnery, čímž se urychluje průběh asimilačního procesu ve prospěch české národnosti, hlavně pak u střední a mladé generace. Pouze část starší generace si uchovává svůj mateřský jazyk v původní podobě, střední generace používá obou jazyků.

[2] Statistické údaje poskytnuté k jednotlivým národnostem získané na ONV; v okresu Tachov žije 82,3 procenta obyvatel české národnosti, 12,1 procenta obyvatel slovenské národnosti, necelé 1 procento obyvatel připadá na ostatní uváděné národnosti.

[3] Tyto poznatky jsme získali terénním výzkumem u osídlenecských skupin volyňských Čechů, slovenských reemigrantů z Rumunska, českých repatriantů z Polska i některých osídlenecských skupin Slováků z východního Slovenska.

[4] Mapa Tachov 2,4 procenta slovenské národnosti, Bor 12,3 procenta slovenské národnosti, Chodová Planá 25 procent, Planá u Měřínských Lázní 9,1 procenta slovenské národnosti.

[5] Michalovy Hory — 53,7 procenta české národnosti, 42,6 procenta slovenské národnosti.

[6] Jejich rozptýlenost v rámci okresu vykazují i statistické tabulky, ve kterých napřeme příslušníky slovenské národnosti v každé vesnici na Tachovsku.

Další skupinu tvoří slovenskí reemigranti z Rumunska.^[7] Počas osídlování se snažili osídřit celé vesnice. Jako skupina se udrželi tyto osídlení pohromadě až do současnosti, hlavně u starší a střední generace.^[8] Nepodléhali migračním vlnám a své uplatnění našli hlavně v zemědělství a práci v lese. Odtiv ze zemědělství se projevil až u střední generace a pokračuje u mladé generace. Asimilační proces u slovenských reemigrantů z Rumunska probíhal pomaleji než u Slováků ze Slovenska. Důvodem bylo hlavně společné usídlení v jedné vesnici a počáteční orientace na práci v zemědělství a v lese. Kromě tohoto zpomalení má asimilační proces obdobný průběh jako u výše uvedených skupin ze Slovenska.

V osídlování Tachovska sehrála významnou roli skupina volyňských Čechů z východní Volyně, t. j. území patřícího k SSSR. Volyňští Češi přišli na Tachovsko jako jedna z prvních skupin reemigrantů, a to v letech 1946–1947. Osídlovali celé liduprázdné vesnice hlavně v blízkém okolí Tachova.^[10] Rozvedovali osídlení volyňských Čechů udrželo jenom v několika málo vesnicích.^[11] kde převažuje starší obyvatelstvo. Vzhledem k tomu, že i přes léta odloučení od své vlasti si volyňští Češi udrželi svůj mateřský jazyk, neměli ve svém nynějším domově problémy s jazykovou adaptací jako např. obě skupiny slovenských osídlenců a Ukrajinci-Rusini. Protože však přišli z východní Volyně, kde již před druhou světovou válkou většina z nich pracovala v kolchozech, hlavní odlišnosti se tedy projevil hlavně v prvních letech osídlování, a to v počáteční změně způsobu života a též ve změně klimatických a přírodních podmínek. V současné době však lze volyňské Čechy považovat za zcela přizpůsobené a asimilované ve prospěch našich současných životních podmínek.

Několik vesnic tachovského okresu je osídleno Ukrajinci-Rusiny z území Rumunska.^[14] Přišli ze značně odlišného prostředí, jiných přírodních o

[7] Jde o slovenské reemigranty z Rumunska z oblasti Ruchoň (vesnice Váca Ungváral, Termezo, Czuzap, jaz, Sintau apod.).

[8] Zjištěno terénním výzkumem ve vesnici Pěmda a Holka.

[9] I. Horoděv, Etnografické zvláštnosti ve způsobu života a kultuře volyňských Čechů. Český lid 44, 1967.

[10] I. Horoděv, Národopisná problematika novosídleneckého pohraničí, Český lid 1978, č. 4, str. 195.

[11] Svolovka, Staré Sedlčb.

[12] Obec Kateřina s osadou Milře, kde v současné době žije početná skupina volyňských Čechů z východní Volyně, dále též osada Diana.

[13] Týká se Bezručic a Horních Polhic.

[14] I. Horoděv, K otázce integrace různorodých skupin osídlenců na Tachovsku. Přeměny lidových tradic v období 1. Bratislava 1977.

J. Vaněk, Ukrajinská skupina na Tachovsku v západních Čechách, samé.

klimatických podmínek i s odlišným jazykem, proto se nejzřetelněji vydělovali ze všech skupin osídlenců. Snažili se společně osídlovat jednotlivé vesnice,^[15] což zpomalovalo jejich asimilační proces, který však v současné době značně pokročil, jak ukázaly současné terénní výzkumy, zaměřené nejenom na projevy adaptace, akulturace a asimilace, ale i na studium materiální a duchovní lidové kultury z etnografického hlediska.

Vesnice v okolí Stříbra a Bezručic osídlili po roce 1945 čeští repatrianti z Polska.^[16] U těchto osídlenců byl proveden terénní výzkum již v padesátých letech, na základě kterého byla publikována rozsáhlá práce zabývající se pouze touto skupinou osídlenců.^[17] Současný terénní výzkum u českých repatriantů z Polska ještě neproběhl, není tedy prozatím možnost srovnání a zhodnocení jednotlivých adaptačních, akulturačních a asimilačních procesů v současnosti.

Kromě uvedených skupin se vyskytují v tachovském okresu i málo početné skupinky reemigrantů z Francie a Německa, kteří odešli za prací do ciziny v období I. republiky. Tyto skupinky se vracely do Československa po roce 1945, pro svoji malou početnost a omezený výskyt v rámci okresu nebyly prozatím zahrnuty do etnografického výzkumu. Údaje o nich byly získány pouze studiem neúplného archivního materiálu.

Terénní výzkum jsme nezaměřili pouze na osídlování tachovského okresu jednotlivými skupinami více národnosti a etnické příslušnosti. Hlavním cíkem je etnografické studium projevů duchovní a materiální kultury jednotlivých osídleneckých skupin. Snažíme se o zachycení a zhodnocení změn probíhajících v akulturačním a asimilačním procesu osídlenců jak z vnitrozemí Čech, Slovenska, tak i ze zahraničí. Jedná se nám o popis a srovnání jejich projevů v materiální i duchovní kultuře, tak, aby bylo možné dospět k určité charakteristice nového původně národnostně smíšeného tachovského okresu.

Na základě předchozích výzkumů jednotlivých vesnic na Tachovsku z 50. i 60. let máme možnost srovnání změn, které se udály v průběhu jednotlivých desetiletí a které noví osídlenci prováděli se záměrem usídlit se zde natrvalo. Tyto změny byly patrné nejenom v materiální kultuře — způsob bydlení, odívání se, hospodaření, strava apod., ale i v duchovní kultuře.

Probíhajícím etnografickým výzkum, zaměřeným na duchovní kulturu a její projevy u jednotlivých osídleneckých skupin pokračuje a výsledky jednotlivých terénních výzkumů ještě neopravňují k určitým závěrům. Především lze pouze pro informaci uvést, že některé přenesené tradiční zvyky z původního prostředí a určité složky občadnosti se dochovaly u některých osídleneckých skupin, i když v současné době v poněkud pozměněném stavu a funkci. Těmto projevům nelze upřít kromě jejich kulturní hodnoty i určitý vliv na příslušníky

[15] Lesná, Milře, Halbe.

[16] Černošín, Chrástov, Pýtlav, Bezručice, Lestkov, Zhoř.

[17] Téma osídlení se podrobně zabývá publikace I. Horoděv, Život a kultura českých exulantů z 18. století, DEP CSAV, Praha 1971.

dané skupiny, vyvolávající pocit spolupatřičnosti. U tohoto problému bude však potřeba ještě několika dalších srovnávacích terénních etnografických výzkumů, aby jednotlivosti byly ověřeny i výzkumem v jiných pohraničních oblastech.

Příbuzenské vztahy a jejich úloha v životě slovenských reemigrantů z Rumunska

(Zpracováno na podkladě terénních výzkumů v obci Hoštka na okrese Tachov)

Radka Živná
IV. roč. nár.-D. FF UK Praha
šk. rok 1979/80

Již čtyři roky je studenty etnografie a folkloristiky FF UK Praha prováděn výzkum v západočeském pohraničí v rámci studia etnických procesů. Výzkum nejprve probíhal na chelském okrese, nyní probíhá na okrese Tachov. Tento příspěvek navrhuje na přehledné zpracování problematiky osídlení Tachovska po roce 1945, které přinesly práce Heleny Noskové a M. O. Růžičky.¹⁾

Tato práce vychází z terénních výzkumů, které probíhaly u jedné z malých etnických skupin v našem pohraničí, a to u skupiny slovenských reemigrantů z Rumunska. Výzkum se na Tachovsku zaměřil především na obec Hoštka a Píndu, neboť zde tvoří slovenský reemigrantní kompaktní slouček obyvatelstva (v Hoštic tvoří slovenský reemigrantní 68,5 procenta obyvatel, v Pímdě 33,9 procenta). Tato malá etnická skupina je tvořena slovenským obyvatelstvem, které koncem 18. a v průběhu 19. století kolonizovalo oblast dnešního rumunského pohorí Rez z podnětu magnátů, kteří byli majiteli této zalesněné oblasti (byli to např. kníže Barányi Bánffy, Kereszegi a d.). Tak zde vznikly první slovenské obce; v průběhu 19. stol. docházelo v rudohorské oblasti k intenzivní vnitřní kolonizaci Slováků a postupně se zde vytvářely další slovenské obce, jako např. Borod, Magurič, Jaz, Valca Ungurulai ad. Hlavním zdrojem obživy bylo vlastní zemědělské hospodářství, které však počalým rodinám nestačilo k obživě a proto si mnozí příslušníci rodin přivydělávali v lese. Po rozpadu Rakouska-Uherska se tato slovenská skupina stala rumunskými státními příslušníky a po 2. světové válce došlo na základě dohody mezi Rumunskem a Československem k návratu části slovenského obyvatelstva zpět do vlasti.²⁾

1) Nosková Helena, Příspěvek k osídlování Tachovska po roce 1945, Sborník Okresního muzea v Tachově 1960, č. 12, s. 23–34

2) Růžička Miloš O., Osídlení Tachovska po roce 1945, Sborník Okresního muzea v Tachově 1960, č. 13, s. 7–29

3) Hamaš Ladovít, Z dějin Slováků v Rumunské socialistické republice, In: Slováci v zahraničí 2, Martin 1979, 107–124

Po uzavření sňatku se příbuzenská skupina u každého partnera rozroste o přibližně stejně velkou skupinu afinitních příbuzných; ti však pro děti těchto partnerů představují již pokrevní příbuzné otcovské a mateřské větve a zároveň u většiny těchto dětí dochází k omezení znalosti genealogického povědomí nevdale na generaci prarodičů.³⁾ Tento jev je víceméně ustálený pro většinu informátorů. V této příbuzenské skupině existují maximálně bratranci a sestřenicí 2. stupně.

To znamená, že genealogické povědomí není u slovenských reemigrantů větší než u českého etnika, ale velký počet dětí, což bylo zcela typické pro život slovenské skupiny v Rumunsku (příčiny tohoto jevu tkví především v zemědělském charakteru obživy — čím více dětí, tím bylo více i pracovních sil), vedl k tomu, že příbuzenské skupiny byly početné velmi silně.

Dále výzkumy ukázaly, že v důsledku silné endogamie nejen etnické, ale i lokální byly jednotlivé obce či osady v Rumunsku obývány víceméně příbuzným slovenským obyvatelstvem (podle statistických údajů z roku 1952 z fondu ONV Tachov bylo v Hoštic 39 procent lokálně endogamních reemigrantských manželství). Právě tyto dva faktory — lokální endogamie a vysoká natalita — se odrazily i v příbuzenských vztazích.

II. Přehled vývoje příbuzenských vztahů slovenských reemigrantů po příchodu do Československa

Význam příbuzenství stoupí při reemigraci do Československa; dokladem toho je snaha příbuzných usadit se společně v jediné lokalitě. Vedle toho se však objevuje snaha po společném umístění u obyvatel pocházejících ze stejné lokality v Rumunsku. U tady reemigrantů pak tyto snahy splývaly, neboť v důsledku lokální endogamie nebyli spojeni pouze stejným původem, ale i příbuzenskými svazky. Jestliže však přesto došlo k roztržení příbuzenské skupiny, její členové dodnes o sobě vědí a existují mezi nimi vzájemné kontakty.

Po usídlení reemigrantů v pohraničí dochází k určitěmu upevnění již existujících příbuzenských vztahů; stávají se totiž důležitou oporou a jistotou v novém neznámém prostředí. Nelze ani opominout význam křivoctví, kdy jeho prostřednictvím se příbuzenská skupina rozrostla o další „příbuzná“⁴⁾ uzavřením nových manželství vznikající nové příbuzenské vztahy. Protože jde zpočátku o manželství endogamní v rámci malé etnické skupiny a dokonce i obce, kde se reemigranti usadili, dochází k dalšímu upevnování příbuzenství malé etnické skupiny, takže mnohému cizimu pozorovateli připadá celá vesnice navzájem příbuzná. Toto tvrzení však není pravdivé. Při rozboru se ukázalo, že v rámci

Švecová Soňa, Příbuzenská skupina a patronymia na Slovensku, SN 19, 1971, 1, 3–8

5) viz 4)

6) Švecová Soňa, Význam rodiny... s. 15

Švecová Soňa, Příbuzenská skupina... s. 4–5

7. Švecová Soňa, Význam rodiny... s. 10–14

vesnice existuje několik příbuzenských skupin, které i přes shodu příjmení se za příbuzné nepovažují.

2. Vliv příbuzenství na udržování vlastní tradice

Další otázka, která byla zkoumána, sledovala, zda má příbuzenství vliv na udržování vlastní tradice a jestliže ano, tedy jaký. Výzkum ukazuje, že příbuzenské vztahy se na udržování vlastní tradice podílejí, a to do značné míry. Tento podíl je pasivní, ale i aktivní. V důsledku lokální endogamie a značné natality skupiny v Rumunsku a přežívání těchto jevů zpočátku i po reemigraci se vytvořily v rámci malé etnické skupiny početné silné příbuzenské skupiny. Jestliže pak dochází v rámci takovéto skupiny například ke svatbě, je zcela pochopitelné, že se jí zúčastní značný počet osob; že v rámci této velké skupiny se budou silněji udržovat tradiční svatební zvyky a svatba sama o sobě bude zpětně působit na vnitřní integraci a emancipaci dané příbuzenské skupiny, na její lpění na vlastní tradici. Pasivní úloha zde přerůstá v úlohu aktivní, dochází k uvědomění si vzájemné spojitosti a soudržnosti; svatba se stává pro ostatní vzorem, normou. Totéž platí i pro ostatní rodinnou obřadnost.

Jiná situace však nastává po příchodu této skupiny do Československa, kdy nové ekonomické, sociální a kulturní podmínky se odrazily i v životě malé etnické skupiny. Postupně se snižuje natalita skupiny, zvyšuje se úroveň vzdělání, zvyšuje se odchod mladých lidí z vesnice, roste počet smíšených sňatků. V důsledku těchto uvedených faktorů se příbuzenské skupiny více či méně rozptylují, snižuje se počet slovenských příslušníků skupiny. S odchodem nejstarší generace, která udržuje tradici a spojuje příbuzné, se asimilační proces značně urychlí a domníváme se, že 4. generace, tj. generace dětí, dosáhne již asimilace úplné.

V současné době je však vazba rozptýlených příbuzných v hoštee ještě velmi silná. Během roku dochází k několika společným setkáním celé příbuzenské skupiny, která působí do určité míry na příbuzné emancipačně. Tato emancipace se však více než etnického povědomí týká emancipace dané příbuzenské skupiny. V současné době můžeme pozorovat proces oslabování soudržnosti celé malé etnické skupiny, dochází ke zřetelnějšímu vydělování jednotlivých příbuzenských skupin, které se stávají základními jednotkami, ve kterých je předávána a reprodukována tradice reemigrantské skupiny. V řadě případů pak dochází k omezení tradice jen na vlastní příbuzné.¹⁾

Výsledky výzkumů ukazují, že vývoj této skupiny probíhal od počátečního směřování k postupnému rozpadu na příbuzenské jednotky, které se pravděpodobně v budoucnu rozpadnou na rodiny nukleární. Současně s tímto rozpadem větších příbuzenských jednotek na jednotky menší postupuje i asimilace této slovenské skupiny, která u generace dětí dosáhne svého maxima.

1) Ve vlastní zemi syn slovenského reemigranta, informatorka (nar. 1927) odvodnila svou nečinnost na pobřeží tím, že „to není nikdo z našich“
Mladí manželé (počet reemigrantů), přes jasnou na svatbu rovněž potomků reemigrantů, kde železi přepočli dopis a obřadnou přeběh, aby se svatby zúčastnili, na ni nešli, avšak na svatbách svých příbuzných byli vždy

Společenský život Ukrajinců - Rusinů na Tachovsku

(Zpracováno na základě terénních výzkumů
v obci Milíře, okres Tachov)

MARKÉTA PETRÁSOVÁ,
IV. roč. aadr. — D. FF UK Praha,
šk. r. 1979/80

Od roku 1975 se zaměřil výzkum na Tachovsko do obce Milíře s osadou Obora. Studium ukrajinského obyvatelstva těchto obcí navazuje na práce Ivy Heroldové a Františka Vančičky.¹⁾

Obec Milíře a osada Obora jsou osídlené obyvatelstvem ukrajinského původu, které reemigrovalo z osady Vargaš u obce Tarna Mare, okres Satu Mare v Rumunsku. Přítomnost těchto Ukrajinců-Rusinů v transportu reemigrantů slovenského původu se dá vysvětlit jejich nejasným povědomím vlastní etnické příslušnosti. Často totiž bylo nahrazováno povědomím konfesionální příslušnosti k pravoslavné „ruské“ církvi. K reemigraci je vedly především sociální podmín-

1) Heroldová, Iva: Národopisná problematika novosídleneckého pohraničí. Český lid 1974, s. 195-208
Moková, Helena: Příspěvek k osídlování po roce 1945, Sborník okresního muzea v Tachově 1980, č. 13, s. 30-34
Vančička, František: Osídlení Tachovska po roce 1945 in Sborník okresního muzea v Tachově 1980, č. 13, s. 7-20

2) Heroldová, Iva: K otázce integrace různorodých skupin osídlených na Tachovsku, in Prameny lidových tradic v sístasnosti, Bratislava 1977, s. 178-181
Vančička, František: Ukrajinská etnická skupina na Tachovsku v západních Čechách, in Prameny lidových tradic v sístasnosti, Bratislava 1977, s. 182-190

ky, méně národnostní důvody. Československé reemigrační komisi v Oradei přihlásili za Slováky.²⁾ V současné době se hlásí za Rusiny, Rusy, Ukrajince a často, především mladší generace, za Slováky a Čechy, jejich etnickou příslušnost můžeme určit spíše podle toho, že oni sami nebo jejich předkové pocházejí z oblasti nynější Zakarpatské Ukrajiny. (Označení Ukrajinci-Rusiní, které pro ně nyní používáme, je shodné se současnými označeními obyvatel oblasti odkud přišli, avšak příslušníky této malé etnické skupiny není užíváno.)³⁾

Výzkum ukrajinského etnika na Tachovsku v obci Milíře s osadou Obora byl v posledním roce zaměřen na studium společenského života a to proto, že společenský život je důležitým indikátorem pro posouzení vývoje dané malé etnické skupiny. Pojem společenský život, tak jak jej používáme v této práci, zahrnuje všechny společenské příležitosti, které umožňují styky obyvatelstva. V podstatě jde o dvě oblasti společenského života. Jsou to jednak příležitosti, které s sebou přinášejí běžná činnost obyvatel obce a jejich účast na práci společenských organizací, jednak tradiční a zvykové příležitosti vázané na rodinné a výroční obřady.

Vzájemný styk a spolupráce obyvatel probíhaly formou neorganizované sousedské výpomoci, která zároveň napomáhala reemigrantům snáze se adaptovat v novém prostředí. To byl jeden z důvodů, proč se Ukrajinci-Rusini, usídlení původně ve více obcích tchovského pohraničí, nastěhovali nakonec kolem roku 1950 do Lesné a Milířů.³⁾

V průběhu dalšího vývoje toto kompaktní osídlení několika blízkých obcí příslušníky jedné reemigrantské skupiny naopak zpomalovalo další asimilaci a pomáhalo zachovávat některé rysy starého způsobu života. Rozptýlené usazení příslušníků malé etnické skupiny (jen několik rodin) si zpočátku hůře

3. Vančík, František: c. d. s. 162

4. Petrášová, Markéta: Ukrajinci-Rusini v chebském pohraničí, SVOČ 1978 (rukopis)
Petrášová, Markéta: Postavení a vývoj ukrajinského etnika v českém pohraničí, SVOČ 1979 (rukopis)

5. Podle údajů informátorů A. K. [nar. 1934] a M. Č. (nar. 1929) z MHLFŠ

zvykají na nové podmínky, ale s postupným procesem adaptace se urychluje jejich zapojení do společnosti a splyívají s okolím. S touto situací se setkáváme u optantů ze Zakarpatské Ukrajiny usídlených na Chebsku.

Rodinná a výroční obřadnost

Při poklusu významu společenských organizací v obci, kdy kromě každodenních cest autobusem do zaměstnání, společné práce v lese nebo pleněrních zasedání MNV neměli vlastní občanské příležitosti se setkat, vystupuje do popředí společenská díloba rodinných a výročních obřadů. I když tyto obřady probíhávají řadu změn, které již lze pozorovat i během 30 let života Ukrajinců-Rusínů v pohraničí, zachovávají si určité charakteristické rysy.

Především se zde negativně projevuje silná vázanost na církevní obřad. Patrné je to hlavně u výročních obřadů, kde mnohá lidová zvyky, nesusouvisející přímo s náboženským obřadem, upadají v zapomnění.

Ve sledované obci nabývají většího významu dva obřady výročního cyklu — vánoce a pascha. Protože při slavení těchto výročních obřadů udržují Ukrajinci, -Rusini v Milířích ještě „starý“ kalendář, dochází u nich ke zdvojení těchto svátků. Starší obyvatelé drží svátky pouze podle „starého“ kalendáře, střední generace pak drží svátky oboji, především proto, že děti neměly na církevní svátky ve škole volno. A tak svátky podle nového kalendáře se stávají spíše svátky rodinnými, kterých se většínou stará generace nezúčastní a nazývá pohánem toho, kdo tyto svátky drží.⁴⁾

6. Podle údajů informátorů V. T. [nar. 1927] z MHLFŠ a P. K. [nar. 1949] z Obory

8) Podle údajů informátorky A. G. [nar. 1933] z Obory. V roce 1980 již byla pascha slavena podle nového kalendáře

O vánočních chodivali asi patnáctiletí chlapi s tzv. zvíздou. Byla to vlastně koleda, při které chlapi s čepicemi na hlavách — symbolem Tři králů — a se svítilí hvězdou, vyrobenou ze starého síta, barevných papírů a svíčky, obcházejí vesnici. Podle údajů informátorů naposledy chodili se „zvíздou“ asi v polovině šedesátých let.⁵⁾

K podobné situaci dochází i při obřadu paschy. Posvětit paschu — tedy ků s koláčem „paschou“, vajčky a větvíčkami jivy — si nechává každá rodina, avšak muži se často církevního obřadu neúčastní a využívají slavnosti pouze jako možnosti setkat se s ostatními obyvateli obce. S obdobným přístupem k církevním obřadům se setkáváme u Ukrajinců-Rusínů i na Chebsku.

Více než při výročních obřadech dochází k velkým shromážděním obyvatel při různých rodinných příležitostech, kdy je zvykem, ale i určitou povinností, vydat ať na svatbu nebo pohřeb alespoň jednoho zástupce z rodiny. Rodinnější uzavřenou slavností jsou pouze křtiny, kde se po církevním obřadu pořádá doma hostina jen pro pozvané, ale zato široké příbuzenstvo.

Svatební obřad se již také pozvolna mění. Z původního obřadu se nejvíce dodržuje tzv. Molodij tanec — tanec nevěsty před večerí, při kterém si nevěsta vytancuje peníze, neboť svatební dary není ještě příliš zvykem dávat.¹¹⁾ Při tomto tanci mívala nevěsta na hlavě věnec, který jí po skončení tance na znamení toho, že je již vdána, ženy sňaly. I když jiné prvky lidového svatebního obřadu již zmizely, tanec s věncem byl ještě před deseti lety zaznamenán a je třeba nyní v terénním výzkumu ověřit, zda je tento věnec stále ještě užíván.¹²⁾